

Knihovna spolková vykazuje koncem roku 1921: 5579 děl a časopisů. Knihy bylo půjčeno 468 kusů; z toho členům »Všehrd« 18. — Knihosklad spolkový vykazuje v roce 1921 15 děl v 3520 svazcích v ceně 6.283 Kč. 65 h. Rozdáno bylo 110 knih v snížené ceně 130 Kč. 30 h. —

Na popud »Právnícké Jednoty moravské« a »Všehrd« bylo usneseno ve schůzi ředitelství zahájit přípravu práce pro právníký sjezd. Na to byly provedeny volby, v nichž byli zvoleni za starostu prof. dr. Herrmann-Otavský, za jeho náměstky dr. J. Bohuslav a dr. V. Joachim, za jednatele dr. Evž. Polan a dr. J. Srb. Zprávu o vedení časopisu »Právník« přednesl dr. Lukáš. Na to proslovil zajímavou přednášku o finanční správě města Paříže dr. V. Joachim. Ku konci valné hromady vzpomnul starosta dr. Herrman-Otavský činnosti odstoupivšího starosty dr. Kasandy, který pro churavost nemůže se zúčastnit další práce v ředitelstvu. Starosta pak oznámil přednášku profesora university pařížské Demogoe-a na téma: »Le statut des fonctionnaires en France«, která se konala dne 4. května a byla vyslechnuta četným posluchačstvem.

LITERATURA.

Dr. Karel Kadlec: Dějiny veřejného práva ve střední Evropě. 2. pozmen. vyd. Pr. »Všehrd«. 1921. 8°. VIII. + 498. — Za necelého půl druhého roku vydal prof. Kadlec první vydání svrchu naznačené knihy, jež byla v podstatě vysokoškolskou učebnicí. Tehdy překvapil připraveností látky, kterou v tak krátké době zpracoval. Ale je nutno názor tento poněkud osvětliti a zdůrazniti, že Kadlec je vlastně tvůrcem předmětu dějin středoevropského práva, jak se u nás nyní přednáší a jak je též již dříve při výkladu říšských dějin tradoval. Vyvracetí neb odůvodňovati námitky proti tomuto předmětu nepřisluší tomuto referátu. Je však možno říci, že pojetí v širším rámci srovnávacím veřejnoprávní poměry zemí sdružených ve střední Evropě je velmi sympatické, zvláště upustí-li se od detailních rozborů ústav a sledují-li se hlavní rysy společného vývoje a politické vzory (Anglie, Amerika, Francie), jak to autor učinil v novém vydání, když kniha v prvním vydání za rok byla rozebrána. A právě tento rozvrh celého díla znovu nyní uspořádaný, což jest zřejmo také ze zkrácení dějin zemí rak. a státu branibor-pruského (v 2. vyd. v dodatku), snažící se dosáhnouti co největší přehlednosti celé látky, dále pak úvodní část, v níž jsou nastíněny hlavní otázky stát. zřízení, státních forem a celkového vývoje evrops. států, jakož i přehledný nicméně podrobný výčet literatury, zhodnotily knihu z učebnice v dílo vědecké ceny. Tím ovšem není řečeno, že by kniha přestala býti učebnicí. I když nehledíme k pochýbnému pojmu vysokoškolské učebnice, přece dílo Kadlcovo přehledností si zachovalo, ba i v některých státech jí v novém vydání zvýšilo.

Profesor Pekař v Čes. Čas. Histor. (XXVII. 247) doporučil srovnati knihu svou (Dějiny československé) s knihou Kadlcovou. Rozdíl zásadní ovšem spočívá v pojetí: Pekař všímá si výhradně dějin na území nynějšího státu českoslov. a zemí spojených se státem českým, Kadlec naproti tomu rozšiřuje svůj zájem na dějiny německé, polské, uherské a jihoslov. Při tom ovšem obrací zřetel k poměrům veřejnopráv., snaže se srovnávati stav v jednotlivých státech, kdežto Pekař přidržuje se historického vývoje. Avšak Pekař klade důraz na dobu novou, v čemž liší se od Kadlce, který širěji zajímá se o středověk. Stanoviško jeho proti Pekařovu je odůvodněno zajisté tím, že doba nová stojí ve znamení snah po centralisaci území střední Evropy pod panstvím Německa. Ale je nutno upozorniti, že jako oprávněně Kadlec přijal za mezník pro děj. střed. Evropy r. 1526, kdy uskutečňují se snahy Habsburků, není volen šťastně tento rok Pekařem v děj. česko-

slov., kde nemá opory, neboť jím nebyl vývoj změněn. Není ovšem plus Pekařovy učebnice, že zaujímá i tři léta po převratu, kdy není ještě rádného odstupu a tím ani dosti kritiky. Celkem tedy řečeno, nelze s t ř e d o š k o l s k o u učebnicí Pekařovu přes jeho návrh (který pravděpodobně byl míněn v jiném smyslu!) dobře srovnávat s knihou Kadlcovou. Chtěl-li by, mohl srovnávat Pekař svou práci s i. svazkem prvního dílu populární Šimákovy »Kroniky československé«, avšak dílo Kadlcovo jest daleko povzneseno nad podobné přehledy majíc svou osobitou vědeckou hodnotu. Ča.

Jan Kapras: Z dějin českého Slezska. Opava »Matices Op.« 1922. »Slezs. knihov.« 4. 8°. 117 str. 16.— Kč. Profesor Kapras již dříve věnoval pozornost některým obdobím z dějin slezských (»Opavské právní dějiny doby knížecí.« — Otisk z Věst. Mat. Opav. 1918), zajímaje se zároveň o právní prameny slezské (»Pozůstatky knih zem. pr. knížectví opav.« I. II.) a nyní výsledky svých studií, jež zejména prospěly stanovisku české delegace při mírovém jednání versailleském stran Hlučinska a později i v otázce těšínské (»Pruské hor. Slezsko a čes. stát«) shrnul v této publikaci. Jest to rozšířený výklad z kursů, které autor konal min. roku v Opavě. Práce rozdělena jest ve čtyři oddíly: v prvním jsou vylíčeny osudy, vývoje nynějšího Slezska od doby nejstarší až po nejnovější do kongresu pařížského a sice tak, že autor stopuje vývoj jednotlivých územních částí (Opavsko, Krnovsko, morav. cuklávy, Těšínsko, Niscko, Osvětimsko, Zátorsko), na to navazuje vypsání utvoření »Českého Slezska« proti »Pruskému« r. 1742 a končí kapitoly o politických dějinách slezských v letech 1848—1914 a o slezské otázce na pařížském kongresu. Chybělo nám dosud soustavné vylíčení dějin slezských, ale máme aspoň z nich zpracovány menší stati. Avšak o otázkách politických, zejména však o postupu prací pařížského kongresu stran Hlučinska a později i Těšínska, neměli jsme do té doby vůbec nic zevrubněji psáno. Okolnost, že prof. Kapras sám se zúčastnil prací při řešení zmíněných problémů, kvalifikuje líčení jako autentický výklad. K tomuto oddílu se pojí část druhá pojednávající o sociál. a národnost. poměrech, z níž nejzajímavější je stať o nábožen. svobodě a o germanisaci. Třetí oddíl pojednává o ústav. dějinách a práci uzavírá konečně pojednání o právních pramenech, k němuž ukázkou jsou přiloženy tři snímky listiny Mikuláše II. a zápisů desk opavských a krnovských dříve reprodukováné ve Věst. Matices Opav. — V práci autor nezapřel individualitu právního historika a kniha by byla snesla velmi dobře nadpis »Právní dějiny Čes. Slezska«. Z nynějšího titulu mohlo by vzniknouti klamně zdání, že jsou to pouze rozptýlené kapitoly, což by se s pravdou nesrovnávalo. Práce je prvním zpracováním dějin Čes. Slezska vůbec a stane se důležitou základní studií pro každého, kdo jmenovitě o slezské a moravské právní dějiny se zajímá tím spíše, že ke konci je připojen podrobný výpočet literatury, v čemž může býti vzorem. Ča.

Dr. jur. J. Kapras: Z dějin českého zřízení vojenského. (Od nejstar. dob až do zač. XIX. stol.) — »Sbír. vojen. přír.« III. 4. Pr. 1922. Čsl. vojen. ústav vědec. 8°. 35 str. Kč. 9.—. Autor vydává znovu v pozměněné formě, doplněné a v celek shrnuté stati o vojen. zřízení, které kdysi uveřejnil v zaniklé »Pražs. lidové revue«. Není třeba zdůrazňovati zajímavost tohoto předmětu tím spíše, uvážíme-li jak důležitým činitelem bylo vojsko ve státě. Ku konci každé kapitoly je připojen podrobný výčet literatury. Ča.

Louis Eisenmann: La Tchecoslovaquie. — Paris 1921. J. Rieder et Cie, Editeurs. — »Les états contemporains.« Str. 126. Jedna mapa mimo text a tři mapky v textu. Najdeme-li v cizině více takových přátel, kteří svoje přátelství dovedou dokázati upřímnou, čínorodou láskou, bedlivým prozkoumáním a vzácným porozuměním našeho celého života i našich snah a tužeb, jako to dovedl prof. Eisenmann, pak můžeme

býti jisti, že známost o nás i zájem v cizině přestane býti tak řídkým zjevem jako dosud. Louis Eisenmann, profesor historie na Sorboně známý u nás svými přednáškami i několikerým pobytem v Praze, podává svou publikaci stručnou, ale pokud možno nejzhuštěnější nákras celého našeho života i jeho podmínek.

V pěti kapitolách — z nichž první stručně kreslí stěžejní body našich dějin, druhá nadepsaná »Sol et la population« se zabývá horopisem, vodopisem, podnebím, národopisem a obyvatelstvem, třetí pod názvem »Les institutions« podrobněji než předešlé pak probírá nejdůležitější instituce naší ústavy jakož i život politický, kreslí profily nejvýznamnějších našich politiků a státníků, stručně vykládá organisaci veřejné správy, soudní, finanční, vojenskou, školskou a poměry náboženské, čtvrtá nesoucí titul »L'état économique« se zmiňuje opět ovšem zcela stručně nejen o přírodním bohatství, rolnictví, průmyslu a obchodu, nýbrž i o dopravnictví a bankovnictví; poslední pak jest nástinem naší literatury, umění a věd — v těchto pěti kapitolách jest obsažen materiál nasbíraný autorem pečlivým studiem nejen knižním, nýbrž i nastřádaný na místě samém vlastním poznáním a vlastní zkušeností. S teplou, hřejivými slovy psanou předmluvou a s dodatkem, v němž se autor zmiňuje dosti podrobně o naší žurnalistice, o diplomatickém zastoupení a v němž podává též cenné pokyny cestovatelům po Československu o drahách, hotelích, městech — ba kde ani nechybí výklad o typických českých »knedlicích« — tvoří Eisenmannova publikace úplný kaleidoskop našeho života, ba možno říci nejlepší cizojazyčnou, informativní brožuru o mladé československé republice a jest si proto jen tím více přáti, aby byla nejen ve Francii, ale i v ostatní cizině co nejvíce čtena.

Prokop Drtina.

Dr. Bohumil Baxa: O vládě parlamentní. »Občan, knih.« 21. Pr. 1921. Min. školství. 16°. 32 str. — Prof. Baxa pokračuje v »Občan, knihovně« v črtách z ústavního práva a vrací se znovu k otázce parlamentu a parlamentarismu. Výklady jeho jsou sice populární a podány jasným slohem, aby mohly býti přístupny i širokým vrstvám, ale zachovávají si úplné vědeckou úroveň. I v této brožuře líčí historický vývoj parlamentarismu, upozorňuje se na typ anglický a odlišný typ kontinentální. Na to přechází na předpoklady a podstatu parlamentní vlády, definuje a vykládá jednotlivé pojmy, staví a uvádí příklady. Konečně aplikuje na poměry u nás. Knižka je výhodným kompendiem pro souhrn výkladů o parlamentarismu a literatura této otázky je ke konci uvedena. V tom bylo by si přáti, aby i ostatní svazky této sbírky jí jako vzor následovaly.

Ča.

Dr. František Weyr: Československé právo správní. Část obecná. — Knihovna českého akademického spolku »Právnick« v Brně, 1922. Svazek III. Nevelká tato knížka nechce býti vědeckou soustavou, její cena spočívá v praktické informativní upotřebitelnosti. Snažít se na 148 stranách obsáhnouti přehledně tak ohromnou disciplinu právní, jakou je nauka o dnešním právu správním a býti tak příručkou tomu, kdo se chce v tomto tak důležitém, ale zároveň tak nepřehledném oboru právním orientovati. Především ovšem studující dorost právnický. Jemu jest určena tato kniha a jeho potřeby přiměly autora k tomu, že se odhodlal pustiti se dnes do tohoto těžkého úkolu přes to, že správní právo není mu oborem nejslavnějším — jak v předmluvě přiznává.

Je to knížka dnes jediná svého druhu, neboť od doby Pražákova nedokončeného »Rakouského práva správního« — dnes už zastaralého — nemáme díla, které by se souborně zabývalo celým oborem správního práva.

V části úvodní pojednává autor o pojmu a pramenech práva správního, v části druhé o organisaci veřejné správy, ve třetí o řízení správním a ve čtvrté o organisaci veřejné správy na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Dodatek pak obsahuje výklad zřízení župního.

Theoreticky jest zajímavá kniha tato tím, jak dovedl autor nezpřonevěřiti se svému noetickému východisku, svojí theorii normativní

i při výkladu právního oboru, který — alespoň u nás — ze všech nejméně jí hoví. Jestliže podle Weyra jsou právem, tedy předmětem právní vědy jen normy vydané státem (určitým zákonodárným aktem), nespádají zajisté celé partie toho, co se všeobecně nazývá správním právem — především ovšem řízení správní — vůbec do vědy právní. Zde vykládají se prostě zvyklosti úřední praxe. »Nelze si představit«, praví autor »prekernějšího postavení než ono, v němž jest normativní theoretik, který chce vykládati, jak před správními úřady postupovati se má, následkem nedostatku příslušných norem jest však s velké části nucen vykládati, jak ve skutečnosti se postupuje.« Ale přes tyto výhrady a theoretické obtíže autor přece zvyklosti tyto vykládá a tak neubírá autorovo theoretické stanovisko knize na praktické ceně. Vůbec ačkoliv zůstává všude věren svým — z hlediska panující nauky revolučním — thesím, není to na újmu praktičnosti a přehlednosti knížky, ježto výklady ryze theoretické a kritika dosavadních konstrukcí je tu omezena na míru nejnutnější.

—n—

Knihovna českého akademického spolku »Právník« v Brně. Jak učitelé tak posluchačstvo mladé fakulty brněnské projevuje snahu, aby v době co nejkratší vybudováno bylo kolem fakulty vše, čeho jest potřeba k zdárnému studiu a působení fakulty. I vznik tohoto studentského podniku jest diktován touto snahou. Jest to podnik obdobný pražské knihovně »Všehrd«. A v krátké době vychází již třetí svazek této knihovny: Československé právo správní. (Část obecná) od prof. Weyra. Prvním svazkem jest delší práce prof. Vacka: Právní názory církve římsko-katolické ve světle dějin (Poměr církve ke státu) vycházející v sešitech, druhým pak Právo správní (část zvláštní) od prof. Dominika rovněž v sešitech vycházející.

Kdežto brněnská Sbirka spisů právnických a národohospodářských vydávána prof. Weyrem a Englišem (u Barvíře a Novotného) a obdobná pražské knihovně Sborníku vydává spisy vědecké par excellence, mající především význam theoretický, chce tato sbírka vydávati díla především prakticky upotřebitelná a to nejen pro studující právníky; mají býti nejen učebnicemi, nýbrž i praktickými příručkami pro širší okruh zájemců.

—n—

Dr. Julius Osváth: Stredoveke právne ustanovizne na Slovensku. Z maď. přel. Fr. Hromada, Prešov. Molnár (1922) »Struč. práv. knižnica« 1. 16°. 151 str. Kč. 16,00. Osváthovu knížku nelze nazvati než pokusem o přehled historických ustanovení maďarského práva platných také na Slovensku. Že je to přehled velmi stručný, vidno z počtu stránek a v něm je zahrnut úvod, právní prameny, trestní, soukromé a procesní právo. Přirozeně, že autor nemůže přiněsti nic nového a shrnuje tudíž pouze to, co bylo již jinde řečeno. Nevyvaroval se však ani omylů zcela očividných, jako na př. (na str. 8.), že »pojmem a jestvota práva vychodí z pojmu spoločnosti: ubi societas, ibi ius. Právo je všade tam, kde ľudia spolunažívajú«, a pod. Samozřejmě, že stručností je způsobena i často neúplnost v systematicke jako na př. při líčení trestních činů.

Ale přes všechny tyto vady, jest třeba si vážiti každého podobného pokusu ve vyličení historie právních poměrů na Slovensku. Vždyť vskutku nemáme pro toto území dosud nic a tak byť práce Osváthova nenesla ani srovnání s některými českými pokusy let padesátých u nás, přece musíme ji zaznamenati jako počátek — jistě ne snadný — na poli právní historie slovenské.

Ča.

Nákladem S. Č. P. „Všehrd“ v Praze. Redaktor dr. František Čáda.

Tiskl B. Stýblo v Praze, Václavské nám. 26.